

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

STROMOVÁ 1, 813 30 BRATISLAVA

M A T U R I T A 2 0 0 8

EXTERNÁ ČASŤ

**SLOVENSKÝ JAZYK
A SLOVENSKÁ LITERATÚRA**

úroveň B

kód testu: 2740

**NEOTVÁRAJTE, POČKAJTE NA POKYN!
PREČÍTAJTE SI NAJPRV POKYNY K TESTU.**

- Test obsahuje **64 úloh**.
- Na vypracovanie testu budete mať **90 minút**.
- Pri riešení úloh budete striedavo používať dva typy odpovedových hárkov.
Do odpovedového hárka č. 1 označeného piktogramom **X** budete zaznamenávať riešenia úloh s výberom odpovede. Pri týchto úlohách vyberte správnu odpoveď spomedzi štyroch ponúkaných možností, z ktorých je vždy správna iba jedna. Správnu odpoveď zaznačte krížikom do príslušného políčka odpovedového hárka.
Do odpovedového hárka č. 2 označeného piktogramom **✍** budete zaznamenávať riešenia úloh s krátkou odpoveďou. Pri týchto úlohách správnu odpoveď napíšete do príslušného riadka odpovedového hárka. Úlohu s krátkou odpoveďou tvorí jedno alebo niekoľko slov.
- Pri práci smiete používať iba pero s čiernou alebo modrou náplňou. Nesmiete používať zošity, slovníky, učebnice ani inú literatúru.
- **Píšte čitateľne. Pri použití tlačeneho písma rozlišujte veľké a malé písmená.**
- **Podrobnejšie pokyny na vyplňovanie odpovedového hárka sú na poslednej strane testu. Prečítajte si ich.**
- **Pracujte rýchlo, ale sústreďte sa.**

Želáme vám veľa úspechov

Začnite pracovať, až keď dostanete pokyn

Ukážka 1

Život Konštantína-Cyrila:

■■■■ slovienskeho jazyka v bohoslužbe

(úryvok)

„Či neprichádza dážd' od Boha na všetkých rovnako? Alebo či slnce tak isto nesvieti na všetkých? Či nedýchame na vzduchu rovnako všetci? A tak vy nehanbíte sa, že uznávate len tri jazyky a prikazujete, aby všetky národy a plemená boli slepé a hluché? Povedzte mi, robíte Boha bezmocným, že nemôže toto dať, alebo neprajným, že nechce? My však poznáme mnoho národov, ktoré majú knihy a vzdávajú slávu Bohu každý svojím jazykom. Ako vieme, sú to tieto: Arméni, Peržania, Abazgovia, Iberi, Sugdi, Góti, Avari, Tyrsi, Kozari, Arabi, Egyptania, Sýri a iné mnohé. Ak nechcete podľa tohto pochopiť, aspoň z ■■■■ísma poznajte sudcu...“

1 Ktorá z možností správne pomenúva literárne obdobie, do ktorého sa zaraďuje dielo z ukážky 1?

- (A) humanistická literatúra
- (B) stredoveká literatúra
- (C) renesančná literatúra
- (D) baroková literatúra

2 Ktorá z možností zodpovedá významu slovného spojenia **bohoslužobný jazyk**?

- (A) liturgický jazyk
- (B) literárny jazyk
- (C) stredoveký jazyk
- (D) kresťanský jazyk

3 V ktorej z možností je správne uvedený jazykový štýl ukážky 1?

- (A) publicistický
- (B) náučný
- (C) rečnícky
- (D) hovorový

4 V ktorej z možností je správne uvedený rok uzákonenia (kodifikácie) spisovnej slovenčiny?

- (A) 1814
- (B) 1863
- (C) 1848
- (D) 1843

5 V ktorej možnosti je pravdivé tvrdenie o misii Konštantína a Metoda na Veľkej Morave?

- (A) Položili základy gréckej písomnosti.
- (B) Ako prví kodifikovali slovanský spisovný jazyk.
- (C) Založili prvú vysokú školu v strednej Európe.
- (D) Položili základy slovanského písomníctva.

6 Doplňte do názvu ukážky 1 antonymum slova **obžaloba**.

7 Ktoré bohoslužobné jazyky za čias Konštantína presadzovali trojjazyčníci?

8 Doplňte chýbajúcu hlásku p/P v poslednom riadku ukážky 1 a slovo vypíšte.

Test pokračuje na nasledujúcej strane

Ukážka 2

Janko Kráľ – Orol vták
(úryvok)

*Keby ja bol orol vták,
vyletel bych nad oblak,
zaplieskal bych krídlami
nad našimi Tatrami.
Tatra, pusté doliny,
ja váš vtáčik rodinný,
jak prst osamotený,
letím v blesku, hrmeni!
Hrôza desí celý svet –
horký, ťažký je môj let,
víchrice ma zrážajú,
perká zo mňa padajú.*

*Dneska zima, zajtra dážd' –
ty, vlast' moja, nič nedbáš,
nedbáš, čo v tej hodine
tvoje vtáča zahynie!
A tvoj vták v krutom boji
o to všetko nestojí!
Radšej zhynie na poli,
ako by žil v nevôli.
A tvoj vták ďalej letí
búrkam divým v ústrety;
milší mu je voľný let
jak ten celý šíry svet!*

- 9** Ktorá z možností najlepšie vystihuje pocity básnika v texte ukážky 2?
- (A) túžba po slobode
 - (B) túžba po pomste
 - (C) nenávisť voči svetu
 - (D) túžba po smrti

- 10** Do ktorého literárneho smeru zaraďujeme tvorbu Janka Kráľa?
- (A) klasicizmus
 - (B) romantizmus
 - (C) realizmus
 - (D) renesancia

- 11** V ktorej možnosti je správne určený rým básne?
- (A) striedavý
 - (B) obkročný
 - (C) združený
 - (D) prerývaný

12 Ktorá možnosť vystihuje význam slova **pusté** zo slovného spojenia *pusté doliny*?

- (A) nebezpečné doliny
- (B) úrodné doliny
- (C) spustošené doliny
- (D) prázdne doliny

13 V ktorej z možností sa nachádza viacnásobný vetný člen?

- (A) horký, ťažký je môj let
- (B) ty, vlasť moja, nič nedbáš
- (C) búrkam divým v ústrety
- (D) ja váš vtáčik rodinný

14 Vypíšte z básne oslovenie.

15 Nájdite v ukážke 2 slovo, ktoré použil básnik ako symbol slobody.

16 Doplňte vetu slovom vytvoreným zo slovotvorného základu **verš**.

Román napísaný vo veršoch sa nazýva [] román.

Test pokračuje na nasledujúcej strane

Ukážka 3

Janko Jesenský – Pani Rafiková

(úryvok)

– *To ti ešte chybuje. Najlepšie, dones si zemiakov, škrab! Vieš, že sa to tebe nepatrí? To môže robiť Mária Vrabcovie. Tam nemajú slúžky. Načo ich potom ja držím? Ty si vyšívaj alebo preber jednu francúzsku lekciu! Rozumieš?*

Čo mala robiť? Vzala román o samých barónoch a grófoch alebo umelcoch a čítala. Keď sa našiel v takomto románe i chudobný vychovávateľ, preskočila pár strán a hľadala grófov. Jej sa nijako nepáčila chudoba. O koho sa ona zaujímala, ten nemohol byť prostým človekom. Musel mať štyri mená a aspoň päťkonárikovú korunku. Alebo, ak nebol čo len tajomník ministra, zasa nestál nič. Keby sa takýto nedostal, bol by dobrý aj umelec. Len nie človek jednoduchý. Ona musí mať, keď sa vydá, pätnásť izieb, dva veľké salóny a tri malé. Veľkú prijímaciu sieň a šiestich lokajov.

- 17** Z kontextu ukážky 3 vyplýva, že vysnívaný ženich pre Milušku by mal byť muž
- (A) s dobrým srdcom.
 - (B) so šľachtickým titulom.
 - (C) z dobrej rodiny.
 - (D) s akademickým titulom.

- 18** V ktorej z uvedených možností je správne uvedený spisovateľ – súčasník Janka Jesenského?
- (A) Janko Kalinčiak
 - (B) Ladislav Novomeský
 - (C) Ivan Krasko
 - (D) Ján Palárik

19 Ktorá z možností vystihuje postoj autora k opisovanej skutočnosti?

- (A) výsmešný
- (B) chápvavý
- (C) ľútostivý
- (D) povýšenecký

20 Ktorá z možností vystihuje správny význam slova **prostý** z ukážky 3?

- (A) hlúpy
- (B) obyčajný
- (C) nevychovaný
- (D) sedliacky

21 V ktorej z možností sa nachádza veta so stúpavou melódiou?

- (A) Načo ich potom držím?
- (B) Rozumieš?
- (C) To ti ešte chýba.
- (D) Dones si zemiaky a škrab!

22 Nájdite v texte ukážky 3 jeden príklad na zdobneninu.

23 Nájdite v texte ukážky 3 jedno slovo, ktoré je utvorené skladaním.

24 K akému literárnemu druhu sa zaraďuje ukážka 3?

Test pokračuje na nasledujúcej strane

Ukážka 4

Pavol Országh Hviezdoslav – Herodes a Herodias

(úryvok)

Herodias: Aký vzteklý brech!

Uf, ovejte ma –

Herodes: Jochanane, vieš,

s kým hovoríš?

*Ján: **Viem, s kráľom hovorím:***

s úhlavným v jeho ríši bezbožníkom!

Herodias: Och! porazí ma... Drzosť bezmedzná,

rúhanie... počuli ste?

Ján: S tým ložom začni, hej: tak pochyť stôl

a naložený žrádlom, pitkou prekoť!

hnoj beztak: na zem s ním –; dom dokorán

vtom pootváraj, nech to prevetrí

vzduch Boží naskrze a pekelný

vyženie z neho navždy pach i puch!

25 Z kontextu ukážky 4 vyplýva, že

- (A) Herodes a Herodias žili v manželskom zväzku.
- (B) Herodes a Herodias vynikali v uctievaní bohov.
- (C) Herodes a Herodias povedali Jánovi hroznú lož.
- (D) Herodes a Herodias si vypočuli nečakanú kritiku.

26 Text ukážky 4 je úryvkom

- (A) z lyrickoepickej skladby.
- (B) z tragédie.
- (C) z epickej skladby.
- (D) z historického spevu.

27 V ktorej z možností je správna funkcia troch bodiek v texte ukážky 4?

- (A) naznačujú stres a rozrušenie postavy
- (B) nahrádzajú slabiky v jedenásťslabičnom verši
- (C) zastupujú v hneve použité neslušné slovo
- (D) majú takú istú funkciu ako dvojbodka

28 Tučne zvýraznená časť v ukážke 4 je:

- (A) poznámka pre kulisára
- (B) priama reč
- (C) časť repliky postavy
- (D) časť monológu

29 Vyberte z možností slovo s gramatickou chybou.

- (A) na zem s tým svinstvom
- (B) dosť bolo pitok
- (C) urážate Boha
- (D) razí z nej pach vína

30 Pomenujte slovný druh slova **Uf** z ukážky 4.

31 Vypíšte jeden druh vety z hľadiska obsahu (modality), ktorý chýba v texte ukážky 4.

32 Nahraďte slovo **brech** štylisticky neutrálnym slovom.

Test pokračuje na nasledujúcej strane

Ukážka 5

Jozef Cíger Hronský – Sokoliar Tomáš

(úryvok)

*Zdalo sa, že pri celom tomto rozhovore starý sokoliar ani si nevšimol bieleho starca, čo sa neďaleko neho triasol, ale bolo to len naoko. Videl veru dobre, že Metodej ledva stojí na nohách, akiste len pred chvíľou zozbieral sa zo zeme, lebo surový Baláž sotva bol oproti nemu milostivý. Ťažká mu to musela byť chvíľa, čo bolo vidieť na ňom, a prezradila to i tvár sluhova, čo mu stál za chrbtom; sluha mal na tvári i **hrôzy** dosť, najmä však potajme súcitu. A Varčiak preto náročky rozťahoval rozhovor, ako len mohol, lebo dlhoročná samota odnaučila ho zbytočné reči roztrusovať.*

33 Ktorá z uvedených možností vyplýva z textu ukážky 5?

- (A) Sokoliar sa volá Metodej.
- (B) Baláž ubližoval svojmu sluhovi.
- (C) Sluha sa volá Metodej.
- (D) Baláž ubližoval bielemu starcovi.

34 Ktorá z možností podľa ukážky 5 najlepšie vystihuje pocity starého Metodeja?

- (A) oddanosť pánovi
- (B) sklamanie
- (C) utrpenie
- (D) úľava

35 V ktorej z možností je správne uvedený význam slova **naoko**?

- (A) naozaj
- (B) zdanlivo
- (C) potajomky
- (D) pre seba

36 V ktorej z možností je správne uvedený pád a číslo zdôrazneného slova v ukážke 5?

- (A) G, sg.
- (B) N, pl.
- (C) A, sg.
- (D) G, pl.

37 V kontexte ukážky 5 je antonymom slova **milostivý** výraz:

- (A) slušný
- (B) prísny
- (C) neprístupný
- (D) nedemokratický

38 Ktorý literárny smer vo veľkej miere využíva básnické výrazové prostriedky v próze?

39 V ktorom žánri ľudovej slovesnosti sa odohráva pravdivý príbeh alebo sa vyskytuje existujúce prostredie, alebo vystupuje skutočne existujúci človek?

40 Napíšte vetu v správnom slovoslede.

Sluhu sa zračila hrôza na tvári.

Test pokračuje na nasledujúcej strane

Ukážka 6

Kamil Peteraj – Študentská láska

(úryvok)

*Kiná iba o nej šepkajú si
Celé mesto o nej klebetí
Opäť príde svoje šťastie skúsiť
Zo strechy na strechu preletí
Vedia o nej chodníky a veže
Električka ponáhľa sa k nej
Až je zrazu celé mesto svieže
z bojzlivej lásky študentskej*

41 Ktoré tvrdenie o láske nevyplýva z ukážky 6?

- (A) Láska sa po čase znova vráti.
- (B) Všetci hovoria o láske.
- (C) Láska osviežuje.
- (D) Láska je odvážna.

42 Zvýraznené slovo zo spojenia **študentská láska** je:

- (A) metonymia
- (B) metafora
- (C) epiteton
- (D) symbol

43 Ktorá z dvojíc obsahuje iba slová cudzieho pôvodu?

- (A) kino, študent
- (B) mesto, električka
- (C) strecha, svieže
- (D) veža, láska

- 44 Verš básne v ukážke 6 je
- (A) 10-slabičný a 9-slabičný
 - (B) 9-slabičný a 10-slabičný
 - (C) 10-slabičný a 8-slabičný
 - (D) 8-slabičný a 10-slabičný
-

- 45 V ktorej z možností sa uplatňuje rytmický zákon?
- (A) svieže
 - (B) električiek
 - (C) kiná
 - (D) preletí
-

- 46 Určte vetný sklad medzi vetnými členmi v spojení *zo strechy preletí*.
-

- 47 Nahraďte slovo **opäť** synonymným výrazom.
-

- 48 V ukážke 6 nájdite všetky zvrtné slovesá a napíšte ich v neurčitku.
-

Test pokračuje na nasledujúcej strane

Ukážka 7

História olympijských hier je stará niekoľko tisíc rokov. Podľa gréckej báje ich založil Herakles na počesť vládcu zeme a hromu, najväčšieho [] [] (boh/Boh Zeus).

Atléti sa pripravovali na hry desaťmesačným výcvikom. Súťažilo sa v behu, v päťboji (skok, beh, hod diskom, hod oštepom, zápasenie), v p[]stnom súboji, v behu v plnej zbroji, v jazde na koni atď.

Víťazi boli odmenení olivovým vencom, mali právo dať si postaviť svoje sochy a tešili sa veľkej úcte a vážnosti. Súťažiť mohli muži a neskôr aj chlapci. Ženy sa nemohli na pretekoch zúčastniť, ani sa na ne pozeráť. Ak by tento zákaz porušili, mohli byť za to prísne potrestané (slobodné dievčatá sa však mohli na hrách zúčastniť ako diváci).

Posledné hry sa konali roku 393. Rímsky cisár Teodosius I. vydal roku 394 prísny zákaz všetkých pohanských sviatkov, medzi ktoré zaradil aj olympijské hry.

(M. Varsányiová)

49 Z kontextu ukážky 7 vyplýva, že

- (A) len slobodné dievčatá mohli súťažiť.
- (B) ženy mohli byť len medzi divákmi.
- (C) víťazom občania postavili sochy na znak úcty a vážnosti.
- (D) víťazi si mohli postaviť sochy a tešiť sa úcte a vážnosti.

50 Text ukážky 7 je:

- (A) teoretickým náučným textom
- (B) populárno-vedeckým textom
- (C) novinárskym textom
- (D) umeleckým textom

51 V texte ukážky 7 prevláda slohový postup:

- (A) opisný
- (B) rozprávací
- (C) výkladový
- (D) informačný

52 V ktorej z možností je slovo utvorené odvodzovaním pomocou predpony?

- (A) desaťmesačným
- (B) päťboj
- (C) porušili
- (D) vážnosti

53 V ktorej z možností je správne napísané slovné spojenie, ktorým môžeme doplniť chýbajúci text v druhom riadku ukážky 7?

- (A) Boha Zeusa
- (B) Boha Diusa
- (C) boha Zea
- (D) boha Dia

54 Doplňte chýbajúcu hlásku v druhom odseku textu ukážky 7.

55 Určte z radu slovné spojenie, ktoré nie je viacslovným pomenovaním:
olympijské hry – pohanské sviatky – posledné hry – v plnej zbroji

56 Napíšte slovom číslovku **394**.

Test pokračuje na nasledujúcej strane

Ukážka 8

Veterná smršť ničila mesto
Vietor vo štvrtok dosahoval rýchlosť až 110 km za hodinu

*Pekelné horúčavy vo štvrtok popoludní vystriedala veterná smršť takmer apokalyptických rozmerov. Padajúce stromy ničili autá, vietor unášal strechy, vzduchom lietali dáždniky z terás a jedno auto dokonca skončilo v ■orvátskom ■amene. Padali bilbordy, nebolo vidieť ani na krok, ľudia zmätene pobehovali za zvuku automobilových alarmov. Na cestách sa začali tvoriť zápchy, kompetentní z bezpečnostných dôvodov **pre popadané stromy** zastavili premávku na diaľničnom úseku od Kútov smerom do Bratislavy, nechodili vlaky smerom na Záhorie či do Viedne. Hasiči boli v plnej permanencii. Okrem niekoľkých ľahších zranení sa našťastie nikomu nič nestalo.*

Škody vznikli aj na verejných dopravných prostriedkoch. V petržalskom Ovsišti padol strom na autobus, popadané stromy na elektrickom vedení spôsobili skrat a zabrzdlili premávku na mnohých miestach, napríklad pod Hradom, na Palisádach či Mudroňovej ulici.

(Z tlače)

57 Z textu ukážky 8 vyplýva, že slovo **skrat** označuje

- (A) neželané reakcie vodičov automobilov.
- (B) neželané spojenie pólov elektrického zdroja.
- (C) neželané spojenie myšlienok automobilistov.
- (D) neželané pretrhnutie elektrického rozvodu.

58 Text ukážky 8 je

- (A) reportážou.
- (B) správou.
- (C) úvodníkom.
- (D) fejtónom.

59 V texte ukážky 8 prevláda slohový postup:

- (A) informačný
- (B) výkladový
- (C) opisný
- (D) úvahový

60 Označte slovo, ktoré nie je synonymum výrazu **veterná smršť**.

- (A) krútnava
- (B) cyklón
- (C) výr
- (D) vír

61 Epiteton sa nachádza v slovnom spojení:

- (A) popadané stromy
- (B) ľahšie zranenia
- (C) pekelné horúčavy
- (D) veterná smršť

62 Pomenujte zvýraznený vetný člen v texte ukážky.

63 Vypíšte z textu ukážky 8 ustálené slovné spojenie (frazologizmus) ľudového pôvodu.

64 Doplňte v texte ukážky 8 chýbajúce hlásky Ch/ch, R/r.

Koniec testu

Kľúč správnych odpovedí k úlohám s výberom odpovede v teste zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry – riadny termín MS

Číslo úlohy	Úroveň B	
	test 2740	test 2747
01	B	D
02	A	C
03	C	B
04	D	A
05	D	B
09	A	D
10	B	C
11	C	A
12	D	A
13	A	A
17	B	D
18	C	B
19	A	C
20	B	C
21	B	D
25	D	B
26	B	B
27	A	C
28	C	C
29	B	C
33	D	B
34	C	A
35	B	C
36	A	D
37	B	D
41	D	A
42	C	B
43	A	C
44	A	D
45	A	A
49	D	B
50	B	C
51	C	A
52	C	B
53	D	B
57	B	D
58	B	B
59	C	A
60	C	C
61	C	B

Kľúč správnych odpovedí k úlohám s krátkou odpoveďou v teste zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry – riadny termín MS

Číslo úlohy	Úroveň B	
	test 2740	poznámky
06	obhajoba	
07	latinský, grécky, hebrejský	Musia byť vymenované všetky tri.
08	P; Písmo	
14	vlasť moja / Tatra, pusté doliny	
15	vták / orol / let / voľný let	
16	veršovaný	
22	päťkonáriková / päťkonárikovú / korunka / korunku	
23	päťkonáriková / päťkonárikovú	
24	k epike / epika / k epickému (druhu)	
30	citoslovce	
31	oznamovacia / želacia	
32	brechanie / brechot / štekание / štekot / havkanie / havkot	
38	lyrizovaná próza / naturizmus	
39	v povesti / povesť	
40	Na tvári sluhu sa zračila hrôza. / Hrôza sa zračila na tvári sluhu.	
46	určovací / podradňovací / determinatívna syntagma	
47	zas / zase / znova / znovu / opätovne	
48	šepkať si, ponáhľať sa	Uznať, len keď sú vymenované obidve slovesá.
54	ä	
55	posledné hry	
56	tristodevät'desiatštyri / tristo devät'desiatštyri	
62	príslovkové určenie príčiny	Nestačí len <i>príslovkové určenie</i> .
64	nebolo vidieť ani na krok	Uznať aj <i>Nebolo...</i>
64	Ch, r / Chorvátskom ramene / Chorvátske rameno	

Kľúč správnych odpovedí k úlohám s krátkou odpoveďou v teste zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry – riadny termín MS

Číslo úlohy	Úroveň B	
	test 2747	test XXXX
06	lyrizovaná próza / naturizmus	
07	v povesti / povesť	
08	Na tvári sluhu sa zračila hrôza. / Hrôza sa zračila na tvári sluhu.	
14	určovací / podradňovací / determinatívna syntagma	
15	zas / zase / znova / znovu / opätovne	
16	šepkať si, ponáhľať sa	Uznať, len keď sú vymenované obidve slovesá.
22	ä	
23	posledné hry	
24	tristodeväťdesiatštyri / tristo deväťdesiatštyri	
30	príslovkové určenie príčiny	Nestačí len <i>príslovkové určenie</i> .
31	nebolo vidieť ani na krok	Uznať aj <i>Nebolo...</i>
32	Ch, r / Chorvátskom ramene / Chorvátske rameno	
38	obhajoba	
39	latinský, grécky, hebrejský	Musia byť vymenované všetky tri.
40	P; Písmo	
46	vlasť moja / Tatra, pusté doliny	
47	vták / orol / let/ voľný let	
48	veršovaný	
54	päťkonáriková / päťkonárikovú / korunka / korunku	
55	päťkonáriková / päťkonárikovú	
56	k epike / epika / k epickému (druhu)	
62	citoslovce	
64	oznamovacia / želacia	
64	brechanie / brechot / štekanie / štekot / havkanie / havkot	